

VOJNI INVALIDI

GLASILO UDRUŽENJA VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE SHS

List izhaja 1. in 15. v mesecu. Posamezna številka 1 Din. — Naročnina mesečno 2 Din. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani. — Št. Peterska vojašnica.

OBLASTNEGA ODBORA ZA LJUBLJANSKO IN MARIBORSKO OBLAST V LJUBLJANI

Prvi maj.

Prvi maj je dan, ki ga praznujejo po vsem svetu oni sloji ljudstva, ki največ trpe in je njih vsakdanje življenje gladovanje. Prvi maj praznuje delavski razred kot svoj praznik, kot simbol svoje osvoboditve.

Maj mesec je nekak praznik šmarnic, verskega značaja, ker se obhajajo ves mesec šmarnice-večernice v cerkvah, pri vaških kapelicah in znamenjih. Mlaji so postavljeni in z vencem je okrašen oltar kapelice ali celo znamenje in na večer, ob »Zdravo Mariji« se zbirajo vaščani in molijo rožni venec.

Prvi maj praznuje vsak človek, ki živi z naravo. Kajti to je prvi dan razcveta pomladanskega, prvi dan, ki kaže naprej, da življenje živi in zahteva svoje pravice, da se ne da zaslužnjevati, nego stremi za dvigom, za osvoboditvijo, ako je zaslužnjeno.

Zato praznujemo prvi maj tudi mi, vojne žrtve. Prvi maj nam je podoba moči, živa podoba ustvaritve tega, kar hočemo. In mi hočemo, da se invalidsko vprašanje reši za nas vojne žrtve tako, kakor smo to zaslužili, tako kakor so nam to obljubljali, ko so nas gonili v mesnico. Invalidski zakon se mora spremeniti, mora se uzakoniti tak, ki ne bo samo napisan in podpisan, nego tak, ki bo to, kar je zapisano, uresničeval. To pa, kar mora biti zapisano, se mora zapisati tisto, kar mi, vojne žrtve, zahtevamo.

Prvi maj nam je vzpodbuda za to, prvi maj nas bodri, da se to mora zgoditi.

Zato živel Prvi maj!

Delo občnega zbora.

Zadnjič smo obrazložili vršitev oblastnega občnega zbora dne 1. aprila t. l. in delegatske ankete. Nismo pa objavili strokovnega dela, ki ga je občni zbor vršil za naše splošno vprašanje. Predmet je obširen tako, da ga moremo našim čitateljem razložiti le bolj na kratko.

Delo se je vršilo po raznih predlogih organizacij. Omenili smo že zadnjič, da je imel vse predloge razvrstiti in prebrati posebni izvoljeni odbor za predloge in pritožbe. Isti je na občnem zboru izvršil svojo akcijo in predlagal svoja mnenja, po katerih je občni zbor sklepal. Na ta način je dobila oblastna organizacija nove direktive, po katerih bo uravnavala svoje bodoče delo. Snov je sledeča:

Krajevni odbor v Celju je že začetkom leta stavil svoje pripombe k načrtu Središnjega odbora, kako naj bi se naš invalidski zakon revdiral. Isti se tičejo reformiranja zdravjenja, podeljevanja trafik, voženj, invalidnin, obnov postopanja, davčnega cenzusa in izjednačenja oficirskih pravic.

Sklep občnega zbora je, da bomo dotične predloge pač vpoštevali, ko pride do vprašanja revizije, stavili bomo pa v splošnem temeljite predloge, za kar bi na vsak način poprej sklicali anketo.

Krajevni odbor v Mariboru je poslal iz svojega občnega zbora resolucijo, da se mora invalidski zakon točno izvajati, posebno pa naj se organizacija zavzame za prevédbe, zaposlovanje, podelitve trafik in vozne olajšave. Sklep je bil, da se vse to stavi v resolucijo. Še posebej pa dvigne občni zbor odločen protest, da tudi mariborski oblastni odbor zastavlja pri sprejemanju v službo prvenstvo invalidov, kakor v slučaju tov. Frasa in drugih.

Krajevni odbor v Sevnici predlaga ustanovitev invalidske posojilnice in konzuma.

Tako posojilnico že imamo, glede konzuma bi bilo pa treba temeljitih predlogov in priprav.

Krajevni odbor iz Krškega je predlagal reformiranje uprave lista Vojni invalid v smislu svojih predlogov na zadnji anketi in ustanovitve posebnega »tiskovnega odbora«.

V tem oziru občni zbor danes ne sklepa, pač pa bo obširneje prihodnjič, ako bo pokazala popolna izvedba zadnjih sklepov še vedno nepovoljni rezultat. Zaenkrat naj se KO drže točno okrožnice.

Krajevni odbor v Mokronogu je za naložitev posebnih tiskovin okrožnim zdravnikom za izdajanje spričeval.

Sklep je, da je to uradna zadeva in imajo sami za to potrebna sredstva. Skuša naj se pridobiti uradni natisk, ako bo mogoče za splošno uporabo. Dalje prosi za izposlovanje ene moči sodniji v Mokronogu, da bodo invalidski akti prej rešeni. Napravi naj se vloga na višje dež. sodišče.

Nadaljni predlogi za vštete let invalidom drž. uslužbencem, odpravo davčnega cenzusa in invalidskega davka vojnim žrtvam, spadajo k vprašanju revizije tozadevnih zakonov.

Krajevni odbor Gor. Radgona je predlagal vpis lani zapadlega podpornega fonda na letošnji račun. Zadeva bo rešena v posebni točki.

Krajevni odbor iz Murske Sobotice predlaga isto. Dalje pa, da se posojila zadrugi vračajo lahko tudi v letnih obrokih. Z ozirom na to hoče OO staviti predlog zadrugi, ki je kompetentna le sama rešiti v svojem delokrogu.

Predlogi, da se višjem invalidskemu sodišču dodele moči in pospeši delo, pravilnik o voznih olajšavah spremeni, brišejo gotovi davki v cenzusu, zvišajo krediti za odkupnine, so v stalni akciji, po katerih OO istočasno deluje. Da bi se ustanovil posebni zavod za vojne sirote, ima OO sam predvideno in se bori z merodajnim faktorji. Izvedba brezplačnega zdravjenja in dajanja zdravil, je vedno ponovna zahteva, vendar naletava na nemogoče razmere. Da bi pa tudi drž. uslužbenci prejeli invalidnine, je pravična zahteva, ki je v evidenci predlogov za revizijo zakona.

Podružnica iz Čakovca (Medžimurje) izjavlja, da hoče po sklepu občnega zbora pristopiti k našem Oblastnem odboru. Sklep je, da jo OO prevzame v svoj delokrog, ko se reorganizira kot nov Krajevni odbor, ker spada politično v mariborsko oblast.

Krajevni odbor iz Metlike je predložil spomenico glede rešitve obnov postopanja. Zadeva se pošlje Ministrstvu socialne politike in zainteresira zanjo poslance.

Krajevni odbor v Gorjah pri Bledu predlaga posredovanje, da bi invalidi dobivali pri drž. šumski upravi leš po nižani ceni. Sklene se intervenirati. Nadaljni predlogi, da se invalidi oproste davka, izposluje udruženju prosta poština in vse igre, veselice, tombole, plesi v prid vojnih žrtev oproste taks, se rezervirajo k zahtevkom za revizijo zakonov.

Invalid Ivan Pavšič iz Ljubljane stavlja v svojem imenu predlog, kako naj se list Vojni invalid razširi med trgovce, obrtnike itd. To naj se natisne v listu.

Krajevni odbor v Trzinu stavlja, naj se intervenira, da se ne bodo reduciranimi začasnim invalidom odklanjale obnove postopanja. Navede slučaj. (Opomba ured.: V zadevi že teče postopanje.) Pri reviziji zakona naj se upošteva, da bodo dobili drž. uslužbenci vsaj 50% invalidnine. Se vzame na znanje.

Krajevni odbor Kamnik zahteva izdajo voznih uverenj po udruženju. Akcija je v teku. Dalje revizijo inval. zakona, kar je glavna naša zahteva. Da se invalidske zadeve pri sodiščih, posebno pri višjem inval. sodišču hitreje rešujejo in akti pri ministrstvu glede odkupnin. Vse to pride v resolucijo. Trafikantom naj se zvišajo procenti. Rešeno po vlogi društva trafikantov.

Pospešiti je treba akcijo za lastni invalidski dom in pritegne Krajevne odbore na deleže po 2000 Din. V zadevi še ni rešena vloga pri ministrstvu socialne politike, potem bo akcija zahtevala posebnih konferenc.

Da se lanski zapadli podporni fond prenese v letošnji proračun, Rešeno s posebnim predlogom.

Napraviti korake, da bodo invalidi z ravnami dobivali obveze v protezni delavnici. Napravila se bo vloga.

Krajevni odbor iz Logatca zahteva, da se uvede pri voznih ugodnostih prejšnji način. Akcija je v teku.

Posojila pri OO naj bodo brezobrestna, pri zadrugi pa z nižjimi obrestmi kakor pri drugih denarnih zavodih.

Po proračunu pri OO sploh odpadejo, druga spadajo v delokrog zadruga in so že nižje obresti.

Krajevni odbor Slovenjgradec za dodelitev moči Višjemu invalidskemu sodišču. Spada v resolucijo. Radi uverenj za polovično vožnjo je akcija v teku. Da se pravilnik o zaposlovanju invalidov točno izvaja. Predlog že pri drugih interpelacijah pojasnjen.

Postavka za brezobrestna posojila naj se zviša na 50.000 Din in podeljujejo najpotrebnejšim. Po proračunu ni mogoče.

Da se pri izterjavanju brezobrestnih posojil ne delajo odvetniški stroški.

Pri brezobrestnih naj OO sam vlaga sodišču, pri drugih posojilih lahko poveri odvetnikom.

Krajevni odbor Selca nad Škofjo Loko zahteva prenos zapadlih podpornih fondov na letošnje leto. Rešeno s posebnim predlogom. Da pa se v bodoče črpajo od enega občnega zbora do drugega, je po pravilih nemogoče.

Krajevni odbor Ljubljana stavlja: Podporni fond naj se izroče direktno Krajevnim odborom, ne da jih obračunava OO. Dokler bo moral nadzorni odbor opažati nedostatke, se radi enotnosti to ne more.

Organizirajo naj se poučna predavanja in tečaje kakor za praktično kmetijstvo, rokodelstvo, čitanje pisanje in splošno duševno izobrazbo.

Krajevnim organizacijam se to priporoča, da delajo v lastnem delokrogu, OO bo po možnosti preskrbel predavatelje. Da se izvrši večja decentralizacija naše organizacije. Pridržano kongresu in je skladno z decentralizacijo inv. uprave.

Dramatičnemu odseku naj se da podpora. Z ozirom na sredstva nemogoče.

Oblastni odbor naj skuša omejiti podeljevanje novih trafik, ker je eksistenca trafikantov ogrožena. Spada v resolucijo.

Krajevni odbor Šoštanj prosi podpore za vpeljavo avtotaksnega prevoznitva. Ako imajo izglede in dobre garancije, naj zaprosijo event. za kredit pri zadrugi.

Udruženje tobačnih trafikantov iz Ljubljane prosi za oporo pri akciji za zvišanje procentov tob. trafikantom.

Akcija je v teku in ima glavni interes pri zadevi udruženje trafikantov.

Krajevni odbor Trbovlje predlaga ukinitve ročnega davka vojnim žrtvam. Zadeva bo aktualna pri zakonu o neposrednih davkih. Z ozirom na položaj v revirjih, naj se votira za podpore od 5000—10.000 Din. Sredstva so mogoča le skladno s proračunom. Da se invalidske prireditve oproste oblastnih taks. Vloga je bila že odklonjena. OO naj posreduje pri večjih podjetjih in občinah za zaposlovanje vojnih žrtev. Posredovanja se po pravilniku stalno vrše, toda ne morejo imeti uspeha. Zadeva pride v resolucijo. Nadaljni predlogi za nujno reševanje invalidskih aktov, zvišanje procentov trafikantom, izplačila zaostalih invalidnin, ureditev polovičnih voženj, povišanje in reševanje odpravnin, so bili že vsi pri prejšnjih predlogih premo-treni in pridejo v resolucijo.

Krajevni odbor Mokronog je stavil še nekatere predloge, ki so bili že po večini premo-treni, tako za službe invalidom, povišanje procentov trafikantom, dajanje posojil po OO, izposlovanje proste poštine, nujne rešitve odkupnin.

Le za prevoz nanaglo obolelih invalidov v bolnice, kar morajo vršiti županstva, naj se posreduje. V zadevi pa je bilo že veliko storje-

nega od strani OO, vendar se še ni posrečilo spraviti zadeve v popolni sklad z zakonom. Dalje, da bodo županstva izdajala svoje izjave glede odkupnin, ker se nekatera branijo. Sklepe se posredovati.

Odsek za predloge in pritožbe poda svoj predlog glede razdelitve letošnjega podpornega fonda:

Po predlogih Krajevnih odborov Gor. Radgona, Murska Sobota, Kamnik in Selca nad Škofjo Loko.

V proračunu za leto 1928 naj se zviša postavka za podpore za 10.000 Din, ki se razpolaga za izdajo podpor onim Krajevnim odborom, ki svojih kreditov za leto 1927 niso izčrpali, pa so bili njihovi predlogi o razdelitvi vpisani pri Oblastnem odboru pred današnjim občnim zborom. V slučaju, da predlogi presega znesek 10.000 Din, naj se vse prošnje vrnejo dotičnim Krajevnim odborom, da stavijo nove predloge po razmerju zapadlih kreditov s svoto 10.000 Din. Ostale podpore naj se razdele med Krajevne odbore kot običajno tudi letos. V bodoče ostanejo krediti na razpolago samo do konca koledarskega leta, drugače zapadejo. Ta predlog je bil soglasno sprejet. Drugi predlog odseka za prošnje in pritožbe se glasi:

Za brezobrestna posojila najrevnejšim članom naj se votira svoto 25.000 Din in sicer sa-

mo za nujnejša mala posojila. Večja posojila se pa jemljejo pri zadrugi. Predlog je bil sprejet.

Po predlogu odborov v Murski Soboti, Kamniku, Slovenjgradcu, Trbovljah in Metliki naj se napravijo vloge na ministrstvo socialne politike, da bodo rešeni pri njihovih sodiščih zastali invalidski spisi, v prvi vrsti pa težjih invalidov. Tudi se sklone intervenirati, da bodo imeli invalidi, ki potujejo na pozive oblasti v invalidskih zadevah neovirane proste vožnje z objavami, brez posebnih legitimacij.

Po vseh teh zahtevah in željah je občni zbor formuliral svojo resolucijo. Vendar pa hoče služiti prednji material Oblastnemu odboru za njegovo bodočo glavno akcijo. Nekateri stvari spadajo direktno izven invalidske zakonodaje, vendar bomo iskali momentov in prilik, da se svoj čas tudi zanje zavzamemo, kadar bodo pač aktualne.

Lepo je, da pokaže naša organizacija v provinci toliko zanimanja in borbe za to ali ono akcijo. Iz vsega se vidi v javnosti, kaj vse teži vojne žrtve, koliko nedostatkov imajo v svojem vprašanju in njihovo bedno životarjenje.

Ako bi se pokazalo res zanimanje pri merodajnih faktorjih za te obupne tožbe in volja do rešitve tako važnega socialnega vprašanja, se ne more odlašati z revizijo invalidskega vprašanja.

Nekaj misli po občnem zboru.

Sedaj, ko so minili občni zbori Krajevnih odborov in Oblastnega odbora, je treba da si iz vsega naredimo nekaj pregled, kako in kaj je potrebno, da se v naši organizaciji delovanje še izboljša, še bolj podpre in ustvari, da bodo prihodnji občni zbori lahko konstatirali še večji dvig organizacije.

Na občnih zborih se vidi marsikaj, kaj je pomanjkljivo, v čem je napačno razumevanje pomena in delovanja organizacije. Ako kdo smatra, da je organizacija zato, da bo imel nekdo korist — da povem čisto konkretno — denarno korist kot član organizacije, je to prav gotovo napačno pojmovanje pomena in obstoja »Udruženja«. Organizirana moč posameznih oseb, trpečih vsled ene in iste krivice, ali nevaževanja, je nastala zato, da se posamezni glasovi in posamezne zahteve enega in istega značaja združijo v močan in mogočen glas, ki se mora slišati. Ta organiziran, ta združen glas zahtev po izboljšanju neznosnega položaja velja za vse, ki so se organizirali, in ne samo za posameznika. Torej pravi pomen in dolžnost takega telesa, kakor je organizacija, je, delovati za izboljšanje, torej pri nas invalidih, za izboljšanje našega položaja za rešitev invalidskega vprašanja. Nikakor pa ne za denarno pomoč temu ali onemu. Ker denarne pomoči se dajejo v organizaciji samo od slučaja do slučaja, kakor so na razpolago sredstva. Odkod dobiti sredstva, je pa skrb vseh organiziranih invalidov, vseh krajevnih odborov, vseh oblastnih odborov in središnjega odbora. Nikdar pa niso denarna sredstva tako velika, pa če se tudi ukrene vse mogoče, da bi lahko zadovoljila, vsaj z betvico, vse člane, ali vsaj vse potrebne člane. Člani organizacije morajo to vedeti. Zgodí se, da se med člane, ki razumejo pomen in potrebo organizacije, vrine tudi tak član, ki za majhno članarino, pri nas invalidih mesečno 1 Din, išče 1000% dobička. Kjer se dogaja to in se trdovratno na tem drži, je v organizaciji nekaj nezdravega, kar treba ozdraviti. Član, ki plača 1 Din članarine samo zato, da dobi podporo do 200% in več, ni vreden, da je član. Če je pa denar, se taka podpora daje najbolj potrebnim članom, in to po vsej Sloveniji, ne samo za ta ali oni kraj, kar pripominjam, ki so člani radi potrebe organizacije, ne pa radi dobrega 1000% obrestovanja vplačanega dinarja.

Krajevni odbori morajo pa biti z oblastnim odborom vedno eno ter ne stati na ozkem stališču, čim največ poskušati dobiti denarja od oblastnega odbora. Krajevni odbori morajo natančno vedeti, odkod dobi oblastni odbor denar in s kakšnim trudom ga dobi in koliko ga dobi, potem lahko stavijo svoje zahteve. Vedeti morajo, da oblastni odbor ni trgovsko ali industrijsko podjetje, ki bi imelo redne dohodke, nego dohodki, ki jih ima oblastni odbor so težko in s trudom pridobljeni.

K izdanju legitimacij za vožnjo.

Postopanje za doseg ugodnosti trikratne polovične vožnje na leto, naletuje po vseh krajih na zapreke. Tako čitamo pritožbe invalidov iz Srbije in Hrvatske, in prihajajo tudi iz vseh krajev Slovenije. Zglaševanje pri sreskih poglavarstvih je večkrat brezuspešno, ker isti nimajo potrebnih navodil. Bridke pritožbe se čujejo iz Beograda, kjer takozvani mestni kvar-

ti zavračajo invalide. Iskati morajo svoje ugodnosti od Poncija do Pilata.

Udruženje je pač že interveniralo in kolikor smo informirani tudi dobilo obljube, da se bo postopanje uredilo ali popravilo na isti način, kot je bilo poprej. Mogoče nam le prinese kak bodoči nov pravilnik popravilo. Zatrjuje se nam, da drugače ni mogoče sedanjih predpisov

Imamo v Sloveniji še tudi neorganizirane invalide in pa take »člane«, ki neredno ali celo zelo neredno plačujejo članarino — tisti bori 1 Din mesečno. Taki invalidi — povedano brez obotavljanja in ne glede na zamero — niso člani »Udruženja« in nimajo ničesar pričakovati, še manj pa zahtevati od organizacije, najmanj pa podpore. To mora biti enkrat pribiti. Ker krajevni odbori, niti oblastni ni noben urad, ki bo dajal tam, ki njega ne priznajo.

Čim dalje smo od vojnih let, tembolj čutimo in vidimo, da se »Udruženju« dohodki, ki jih je prej dobivalo od 4200 in drugih institucij, zmanjšujejo in ukinjajo. Zato je treba gledati po samopomoči. Treba organizirano ustvarjati to samopomoč. Treba torej stopiti na združeno polje in ustanovljati zadruga. Oblastni odbor je ustanovil »Vzajemno pomoč«, kjer se dobi posojilo za nizke obresti. To je mnogo. Ima tudi krojačnico. Ali treba še več. In krajevni odbori morajo o tem razmišljati in delati na to, da se v njih delokrogu ustanovi ta ali ona zadruga, namreč taka, ki je res taka, da bi dala povoljne rezultate. O tem bo treba tudi v »Vojnem Invalidu« pisati bolj obširno, kar se bo tudi zgodilo.

Da se pa ugled »Udruženja« še poveča in dvigne, treba da naš list »Vojni Invalid« čita vsak invalid in vojna žrtev sploh. To se pravi, da ga mora imeti vsak član naročenega. 2 Din mesečno zopet ni taka vsota, da bi se ne zmogla. List bi s tem izhajal v 10.000 izvodih najmanj in bi bil mnogo večji ter bi kot tak mnogo pomenil. Na občnih zborih pa se je opazilo, da ni naročen celo ta ali oni član odbora. Milo povedano, tak član odbora ni z dušo vstopil v odbor in z namenom, da bi zares delal, nego je vstopil kdo ve zakaj. To treba do drugoletnega občnega zbora popraviti.

In še marsikaj treba popraviti, kar bom povedal v nadaljnjih člankih, ker mi danes že primanjkuje prostora. Pričakujem pa, da me invalidi razumejo in soglašajo s tem, da treba še z večjo vnemo, kakor preteklo leto, delati za našo organizacijo.

spremeniti. A vendar imamo že spremembo, toda ne v smislu naših glavnih teženj, temveč se je postopanje v drugem oziru preuredilo vsled česar bo mogoče še težje.

Direkcija državnih železnic v Ljubljani je obvestila Oblastni odbor z dopisom z dne 13. aprila t. l. št. 4796-I, da se je spremenil člen 99 navodil za izdajanje voznih ugodnosti o potovanju po železnicah in ladjah v državni eksploataciji sledeče:

Ministrstvo za promet je z odlokom MS št. 4780 z dne 2. IV. 1928 rešilo, da imajo spiske invalidov radi izdajanja legitimacij za polovično vožnjo po polovični vojni ceni trikrat na leto, dostavljati žel. direktijam mesto sreskih poglavarjev finančne uprave, katere imajo tudi podaljševati veljavnost legitimacij za naredna leta.

Vprašanje je, ako bo nova odredba olajšala postopanje za pridobitev legitimacij?

Ker imamo pri nas v Sloveniji samo eno finančno upravo za nakazovanje invalidnin, to je Računovodstvo delegacije ministrstva financ, odsek za vojaške mirovine v Ljubljani, bo zadeva toliko enostavnejša, da ne bodo invalidi od raznih uradov odklonjeni. Vendar je pa postopanje združeno še z večjimi poti in stroški, ako mora vsak invalid priti s potrebnimi dokumenti osebno k omenjenem računovodstvu v Ljubljano.

Mogoče pa se bo stvar administrativno lahko uredila, da se bodo invalidi priglašali pismeno. Na ta način se je treba invalidom priglašati za vozne legitimacije pri Računovodstvu delegacije ministrstva financ, odsek za vojaške mirovine v Ljubljani, Šentpeterska vojašnica.

Ako bi bilo administrativno kako drugače, bomo naknadno javili.

Mislimo, da zadostuje, ako pošljejo invalidi, stanujoči izven Ljubljane, pismeno prošnjo s sliko in 10 Din gotovine.

Kakor uvidimo iz vse te ureditve, invalidom kljub temu še ne bo ustrezno.

Naš predlog je vedno, da se postopanje spremeni na podoben način, kakršno je bilo.

Poprej je legitimacije za vožnjo izdajalo udruženje in vsak upravičenec je rabil lahko uverenje ob enem z našo člansko knjižico, v kateri je slika.

Tako imajo še danes druga društva na primer turistovska.

Vodili smo natančne spiske o izdajanju, katere je bilo mogoče vsak čas kontrolirati.

Da bi se olajšalo poslovanje in toliko potov invalidom, ki prebivajo v oddaljenih krajih, je najprikladnejši in najcenejši način izdajanja voznih legitimacij potom udruženja.

Če je potrebna še natančnejša kontrola, bi jo oblast lahko vpeljala.

Sistem pa je veliko cenejši in razbremenil državna oblastva.

Politične beležke.

Število angleških volilcev se poveča za 5 milijonov. V Angliji dobijo ženske z 21. letom starosti volilno pravico. Borba ženske za ženske pravice, ki so jo vojevale že mnogo let, bo sedaj obrodila sad.

Atentat na italijanskega kralja in Musso-linija. V Milanu je bil izvršen atentat na italijanskega kralja, ki je zahteval mnogo nedolžnih žrtev, kralju samemu se pa ni nič zgodilo. Eksploziv je namreč nastavljen peklenjski stroj v kandelabru na tistem kraju ulice, kjer bi se imel kralj peljati mimo. Na Mussolinija pa se je atentat ponesrečil. Namenjeno je bilo vlak, s katerim se je peljal, razstreliti, a je prožni čuvaj opazil nastavljenombo na progí. Sedaj se pa vrše preiskave in velike aretacije. Dognano je, da je to bila protifašistična zarota.

Občinske volitve na Koroškem. Pri nenejskih (22. aprila 1928) občinskih volitvah na Koroškem so dobili Slovenci 12 mandatov, t. j. 4 mandate več nego leta 1924. Absolutno večino imajo koroški Slovenci v občinah: Pilča vas, Zgornja Vesca, Sele, Loga vas, Bistrice pri Pliberku, Blato, Žvabek in Globasnica. V naslednjih občinah so uspehi lepi: V Bekstajnu 681 glasov, poprej 501, v Št. Jakobu v Rožu 626 glasov, poprej 510, v Svetni vasi 224, poprej 189, v Traji vasi 140 glasov poprej 100, v Ritarji vasi 354 glasov, poprej 292.

Krvave volitve v Chicagu. Po sedaj znanih volilnih izidih je doživela stranka dosednjega župana Thomsona pri volitvah uničujoč poraz. Pri volitvah, ki so potekle med največjimi nemiri, kar jih beleži zgodovina mesta ob takih prilikah, je prišlo do dogodkov, zaradi katerih je vse mesto razburjeno. Tako so na primer na cesti štirje neznani storilci iz avtomobila ustrelili predsednika volilnega odbora.

Desetletnica finske svobode. V četrtek, 12. aprila, so se pričele slavnosti povodom 10 letnice samostojnosti finske države. Slavnosti se udeležujejo tudi nemški sobojevniki za finsko svobodo.

Naše gibanje.

Potek občnih zborov.

Horje pri Bledu. 18. marca t. l. se je vršil 8. redni občni zbor krajevnega odbora Udruženja Vojnih Invalidov z dnevnim redom: Otvoritev, volitev predsednika, poročilo odbora, absulutorij, volitev novega odbora, določitev delegata, raznoterosti. Za predsednika občnega zbora je bil izvoljen tov. J. Cundrič. V preteklem letu je bilo sprejetih 42 dopisov, odposlanih pa 46. Blagajna izkazuje 5060'95 Din. Po poročilu nadzornega odbora, da so knjige v redu, se je izrekel soglasno staremu odboru absulutorij. Pri točki volitve novega odbora je bil predlagan stari odbor, kar je bilo soglasno sprejeto. Tako je izvoljen za predsednika tov. Cundrič Jernej, za podpredsednika Jožef Zajec, župan občine Horje, za tajnika in blagajnika Franc Peterman. Odborniki: Valentin Lipovec, Vinko Rožič in Vinko Zupan. Namestnika: Andr. Slivnik in Jože Avsenek. V nadzorni odbor za predsednika: Miha Bregant, Fr. Vogelnik in Fr. Ambrožič. Namestnika: Janez Frjan in Jurij Simič. Za delegata Jernej Cundrič in Vinko Rožič. Pri slučajnostih priporoča tajnik, da se naj članstvo bolje zanima za organizacijo, ne pa kakor je navada, da se samo takrat zanima, kadar kaj potrebuje in poziva, da se vsi naroče na list »Vojni Invalid«, ker je važno, da je vsak vedno točno obveščen o vsem in je to mogoče le potom lista.

Trebnje. Na občnem zboru, ki se je vršil 1. aprila t. l. Poročilo tajništva in blagajnika je bilo podano in sprejeto na znanje. Nato je bil izvoljen sledeči odbor: Za predsednika dosedanji predsednik tov. Josip Novak iz Trebnja in za tajnika tov. Anton Penca iz Trebnja. Nadalje odborniki: Za občino Mirna: Janez Kurent, Ivan Skoporc, Ivan Kirin, Poverjenica Ana Pevec. Za občino Doberniče: Franc Zaletelj, Anton Strajnar, Jože Trunkelj. Poverjenica: Karolina Konsilja. Za občino Velika Loka: Gregor Kaferle, Jože Omahen, Anton Kastelic. Poverjenica: Terezija Andoljšek. Za občino Trebnje: Franc Kozlevčar, Anton Birc, Anton Perovšek. Poverjenica: Franciška Čušar. Za okoliš Št. Vid pri Stični je izvoljena Josipina Mrakova kot odbornica in poverjenica. Za delegata Jos. Novak, namestnik Anton Penca.

Pri točki slučajnosti se je razpravljalo o raznih društvenih zadevah in se je predsednik nato zahvalil za obilno udeležbo.

Guštanj. Dne 25. marca 1928 se je vršil v gostilni Korotan v Farni vasi pri Prevaljah osmi redni občni zbor krajevnega odbora U. V. I. v Guštanju z običajnim dnevnim redom. Občni zbor je bil v kljub slabemu vremenu precej dobro obiskan, ker se oddaljeni člani in članice, posebno iz Črne in Mežice, niso mogli udeležiti. Predsednik poroča o delovanju organizacije. Mnogo članov boleha, 6 jih je umrlo, bolezen je zajela tudi blagajnika, ki je vsled težke bolezni moral odložiti blagajniške posle. Finančni zakon je težko oškodoval mnogo članov in članic, ki so rudniški zaposleni v naši industrijski Mežiški dolini. Mnogim so bile odvzete podpore, ker je njih neposredni davek vključil bedi, v kateri živijo, prekašal 20 Din. Tudi trafikanti so bili zelo oškodovani, ker so se poleg znižanja dohodkov potom finančnega zakona znižali dohodki trafikantom tudi s podeljevanjem trafikantom neinvalidom, ljudem, ki lahko žive od svojega poklica. Naša organizacija bo morala posebno v letošnjem društvenem letu zelo pazljivo stati na straži za invalidske interese.

Blagajniško poročilo izkazuje premoženje 11.439 Din 23 para.

V novi odbor so izvoljeni: Predsednik Janko Gačnik, nadučitelj v Guštanju; podpredsednik Čič Leopold, čevljarški mojster; tajnik Česlovnik Ivan, služitelj pri sreskem poglavarstvu Prevalje; blagajnik Čivnik Miloš, vratar v jeklarni Guštanj; odbornik: Kamnik Rok, kmečki delavec v Kotljah. Namestniki: Vučej Beno, tov. delavec v Guštanju, Vaserfal Antonija, zasebnica Guštanj, Mihelač Marija, zasebnica Guštanj. Nadzorni odbor: Predsednik: Čegovnik Filip, kanclist okrajnega sodišča Prevalje; odbornika: Kvasnik Jakob, kmet na Šelenbergu, Pridgar Franc, trafikant v Prevaljah; namestnika: Globočnik Anton, tov. delavec v Guštanju in Hartman Franc, krojaški mojster v Guštanju. Zastopniki: Reš Franc, občinski tajnik za Črno, Koprivno in Javorje, Hafner Marija, trafikantinja za Mežico, Stane Rado, občinski tajnik za Libelice in Črneče, Voh Adam, zasebnik za Dravograd in Ojstrica.

Cerknica. Dne 25. marca t. l. se je vršil občni zbor krajevnega odbora U. V. I. Poročilo odbora je bilo sprejeto na znanje. Blagajna izkazuje 955 Din. V novi odbor so bili izvoljeni: Predsednik: Andrej Mlinar; odborniki: Andrej Sivec, Anton Svet, Franc Švigelj, Franc Škrli; namestniki: Jakob Kermaunar, Žan Čekada, Jožef Zolar. Poverjenice: Ivana Bajt za Rakek, Marija Škrli za Sv. Vid, Ivana Škrli za Begunje, Franciška Debevc za Grohovo. Nadzorni odbor: Franc Benčan, Gregor Zorc in Ivana Škrli. Namestnika: Jakob Rožanc in Jožef Škrli.

Občni zbor v Ormožu se je vršil dne 25. III. t. l. v hotelu pri Rajhu. Udeležba ni bila velika. Oblastni odbor je zastopal kot delegat tov. Moser iz Ljubljane. Predsednik tov. Miško je otvoril zborovanje in se najprej spomnil med letom umrlih članov, katerim je občni zbor izkazal čast. Tov. Moser je v dolgem govoru razjasnil položaj in vzpodbudil navzoče za organizacijo. Poročilo odbora je bilo v redu in podan absulutorij. Nov odbor je sestavljen iz tov. Miškota, Veselkota, Slane, Marina, Ozmeča, namestnikov Magdiča in Zamuta. Nadzorni odbor: Strmšek, Kovačec Terezija in Miško, namestnika tov. Štih in Kopriva. Odbor je izrazil svojo zaupnico Oblastnemu odboru.

Brežice. Naš občni zbor se je vršil 25. III. t. l. v gostilni g. Bogoviča. Otvoril ga je predsednik tov. Žerjav ob 10. uri in imenoval zapisničarja tov. Ilovarja ter overovatelja tov. Volčajnika in Brataniča. Tajniško poročilo je pokazalo dobro poslovanje, le kritiziralo je, da niso bile vse seje sklepčne. Blagajnikovo poročilo izkazuje čistega le 61 Din 25 p. Članstvo ni zadostilo glede plačanja članarine. Absulutorij je bil podan, nato je tov. Žerjav obrazložil invalidski zakon, o ortopedski delavnici, invalidskem domu in vprašanje reducirancev, odkupnin, polovičnih voženj in zdravljenju. Občni zbor je zahteval stalno polovično vožnjo za vojne žrtve, da se predmeti reducirancev takoj rešijo in zviša davčni cenzus, ki je podlaga za siromašnost. Nadalje je pojasnil tov. Žerjav glede posojil in pridobitve orodja, tov. Požar pa je priporočal naročbo Vojnega invalida. Pri volitvah je bil izvoljen za predsednika tov. Žerjav, v odbor tov. Ilovar, Požar, Ravnik, Cerjak, Šaver, Vidmar in Pintarič. Nadzorni odbor tov. Klofutar, Volčajnik in Kranjčič. Končno so bili postavljeni še poverjeniki za razne kraje. Pri slučajnostih so bile pretresane stanovske težnje.

Druge novice.

Kralj daroval za gladne pol milijona dinarjev. Kralj je dal izročiti Rdečemu križu pol milijona dinarjev za pomoč prebivalstvu, ki trpi glad, z željo, da se ta pomoč takoj razdeli, kjer je sila največja.

Število brezposelnih v naši državi. Po podatkih Osrednjega urada za zavarovanje delavcev je znašalo število brezposelnih v naši državi meseca novembra l. l. 96.716, meseca decembra pa 62.627. Podatki se nanašajo seveda samo na pri zavodu zavarovane delavce. Celokupno število zvarovancev je znašalo koncem lanskega leta 530.337.

Senzacionalen proces proti ameriškim fašistom. Pred sodiščem v Pittsburgu se vrši proces proti pristašem teroristične organizacije Ku Klux Klan. Priče navajajo naravnost strahovite podrobnosti o terorju, ki ga je vršila organizacija nad prebivalstvom. Neka priča je pod prisego izjavila, da je videla, kako so pristaši te organizacije zažgali na grmadi 6 oseb. Organizacija je nadalje organizirala zločinske nočne pohode tekom katerih je bombardirala in zažigala cerkve in morila svoje nasprotnike.

Madžarsko vohunstvo na Slovaškem. Zaradi vohunstva v Košicah so bili aretirani in izročeni kazenskem sodišču madžarski pesnik Zoltan Arady, primarij Dr. Sommer in njegov prijatelj Schütz.

Strela v cerkvi. Pri Kottayamu v južni Indiji je med službo božjo udarila v cerkev strela. Ubitih je bilo 5 oseb in 30 težko ranjenih.

Velika rudniška nesreča. V bližini mesta Fusum v Mandžuriji je voda poplavela premogovnik. Ponesrečilo se je 500 rudarjev.

Žrtve strašne katastrofe na Dravi. Med Felberjevim otokom, ki je sedaj kupljen od mariborske občine za zgradbo dravskega ljudskega kopališča in dravskim bregom pod Kamnico se je zgodila strašna nesreča. Prevóz se tam vrši v priklenjenem čolnom za 10 oseb. Na ta čoln je 10. aprila — na velikonočni ponedeljek — naložil neki posestnik seno, da ga prepelje. Poleg tega je še zasedlo čoln 10 oseb. Čoln je bil preobtežen in se je pogreznil. Smrtnih žrtev je dosedaj znanih 5, med njimi 2 otroka. Koliko se jih je v resnici rešilo, še ni znano.

Pomiloščeni ponarejalci francoskih frankov. Madžarski državni upravitelj admiral Horthy je izdal obširno amnestijo, ki je pomagala v svobodo tudi nekaterim znanim ponarejalcem francoskih frankov, kakor bivši policijski ravnatelj Nadossy, Gerö, Kurz, Schwetz in tajnik kneza Windischgrätz.

Poplave v Transkavkaziji. V Transkavkaziji so poplave povzročile veliko škodo. Devet oseb je utonilo.

Strahovit glad na Kitajskem. Mednarodna komisija za gladujoče kraje javlja, da je v nekaterih pokrajinah glad vsak dan strašnejši. Prebivalci rušijo svoje hiše in prodajajo material, da si morejo kupiti hrane. Polovica prebivalcev iz teh krajev se je že preselila v Mandžurijo.

Slepici bodo lahko čitali. Iz Moskve poročajo: Profesor Rosing v Leningradu je konstruiral »stroj za čitanje« za slepce. Prvi poizkusi so se prav dobro obnesli. Stroj izpreminja pisane črke v zvočne znake. Seveda mora slepec zvočne znake dobro obvladati. Iznajdba je, spriči ogromnega števila slepcev — 300.000 — v sovjetski Rusiji, velikega praktičnega pomena.

Naše nove podmornice. Iz Splita poročajo: Prvi dve naši podmornici, ki sta bili zgrajeni v Angliji in ki smo jih že pred dalje časa prevzeli, prispeta v drugi polovici meseca februarja v naše vode. Komandant ene podmornice in voditelj ekspedicije je korvetni kapitan Kršujavič. Naše moštvo je v angleških vodah pred odhodom na podmornicah 146 krat vežbalo. Podmornici, ki sta bili naročeni v Franciji, prispeta v Dalmacijo koncem letošnjega leta.

Cene tujemu denarju. 100 avstrijskih šilingov 802'60 Din (1 šiling 8'02 Din). 100 nemških mark 1361'50 Din (1 marka 13'61 Din). 100 madžarskih pengov 995'56 Din (1 peng 9'95 Din). 100 italijanskih lir 301'06 Din (1 lira 3'01 Din). 100 francoskih frankov 224'80 Din (1 frank 2'24 Din). 100 češkoslovaških kron 168'94 Din (1 krona 1'68 Din). 1 dolar 56'96 Din.

Raznoterosti.

Živega so odrli. Grozen spomin iz Sibirije je prinesel v Prago neki češki legijonar. To je človeška koža, na kateri so se ohranili lasje in brki. Koža je bila odrtá z nohti na rokah in nogah in tudi glavo so nesrečni žrtvi odrli. Kožo hrani neki bivši avstrijski narednik, poznejši češkoslovaški legijonar v Rusiji v Pragi, kjer jo lahko vsakdo vidi. O umetno prepariranih človeških kožah imamo mnogo bajk, ki so morda tudi resnične. Iz Žiškove kože so baje napravili boben in tisoči sovražnikov husitske vojske so bežali, čim je zapel ta boben. V človeške kože so vezane baje tudi mnoge knjige. O francoski cesarici Evgeniji pripovedujejo, da je nosila rokavice usmrčenega zamorca, ki je s puščico ustrelil njenega sinčka, ko se je mudila nekoč v Afriki. Pred mnogimi leti so baje prodajali blizu Pariza denarnice iz človeške kože. Morda je nastala taka pravljica tudi o koži, ki jo hrani češkoslovaški legijonar kot spomin na bivanje v Sibiriji. Nedvomno pa gre za človeško kožo in sicer za kožo nekega Mongolca. Koža je dobro ustrojena in napeta tako, da se vidi vse podrobnosti človeškega telesa. Nohti, lašje in brki so še dobro ohranjeni. Glava je plastično preparirana in nagačena ter kaže vse tipične poteze mongolskega plemena. Pogled na to vojno trofejo ni posebno strašen. Koža spominja na mumije, ki jih poznamo iz muzejev. Groza obide človeka šele, če sliši, kako je bil mongolski knez živ odrt. Lastnik človeške kože je napisal o tem zanimiv članek, iz katerega posnemamo nekatere odstavke. Pred svetovno vojno je vladal za sibirsko-rusko obmejno gubernijo Barnaul mongolski knez Dša Lama, ki je bil velik nasilnik in krvoločnež. Glavno mesto njegove dežele se je imenovalo Šadžidda Jurhu. V tem mestu je tekla dan za dnem kri, kajti mongolski vladar je bil prava bestija. Nekoč se je sprl s svojim sorodnikom knezom Haisanom, ki ga je premagal in ujel. Haisanova mati je prišla k tiranu in ga na kolenih prosila, naj ji vrne sina. Objubila mu je vse zlato in dragulje, ki jih premore njena dežela, ker je dobro vedela, da grozi sinu smrt. Dša Lama je na videz privolil v to kupčijo, ko so mu pa prinesli zlato in dragulje, je dal privedi jetnika in vpričo matere so živega odrli. Štirim Kirgizom je pod smrtno kaznijo zapovedal, naj odtrajajo nesrečnega jetnika tako spretno, da ostane živ, dokler ne opravijo svojega krvniškega posla. Toda tega povelja Kirgizi niso mogli izpolniti. Mladi mongolski knez je umrl, ko so ga do polovice odrli. Kirgizi so bili takoj umorjeni. Nesrečna mati je gledala ta prizor do konca, potem je pa zblaznela. Tako pripoveduje legenda, ki jo je slišal češkoslovaški legijonar od kosaškega hetmana Bulatova. Bulatov je vodil l. 1913. kazensko ekspedicijo proti Dšalami in je našel v njegovem domu polno dokazov neverjetne krvoločnosti. Med okrvavljenimi oblekami, noži in sekirami je bila tudi koža nesrečnega kneza Hasana. Češkoslovaški legijonar je kupil kožo od Bulatovih sorodnikov in jo pripeljal v Prago.

Proč z mnogomoštvom! V glavnem mestu Tibeta Lhassi so se uprli moški. Njihov upor je zanimiv v toliko, da nima političnega ozadja, marveč da so krive ženske, da so se začeli moški buniti. Tibetska žena nosi še vedno v rodbini hlače in njenim odredbam se mora vsak mož pokoriti. V popolnem nasprotju z običaji pri drugih narodih je v Tibetu glava rodbine žena. Poleg tega je v Tibetu še vedno ohranjena poliandrija ali mnogomoštvo, kar pomeni, da je tibetskim ženam dovoljeno imeti dva, tri, štiri ali pa še več mož naenkrat. In vsi možje morajo biti ženi pokorni. In zato so se tibetski možje zdaj uprli in hočejo napraviti ženskemu režimu konec. Tibetski kupec Amuki je potoval čisto po trgovskih opravkih na Kitajsko, kjer se je prepričal, da so Kitajci srečnejši, ker jih morajo žene ubogati. Čim se je Amuki vrnil v Lhasso, je organiziral vse može v zvezo neodvisnih mož, ki prireja zdaj protestne shode in demonstracije. Po ulicah tibetskega glavnega mesta hodijo možje v povorkah in nosijo napise: »Proč z žensko tiranijo«, »Uničimo mnogomoštvo«, »Žena naj

ima samo enega moža», itd. Manifestanti so odšli tudi k vrhovnemu cerkvenemu poglavarju Dalajlami in mu predložili spomenico, v kateri zahtevajo enakopravnost z ženami. V Tibetu je običaj, da mož, ki mu je umrla žena, niti pomisliti ne sme na to, da bi se drugič poročil. Ostati mora do smrti vdovec. Zdaj zahtevajo možje, da se tudi ta krivica odpravi. Dalajlama je obljubil, da skliče svet starešin, ki bo razpravljalo o zahtevah zapostavljenih možkih. V skrajnem slučaju so tibetski možje pripravljeno izseliti se v kako drugo deželo, kjer ni ženske nadvlade. Zaenkrat je punt omejen samo na Lhaso, dočim so možje v ostalih tibetskih krajih zadovoljni s svojim položajem. Vse pa kaže, da bodo naletele zahteve možkih na energičen odpor med tibetskimi ženami.

Finetelj. Pri »Katrineku« v Završju je sedela vesela družba. Ker je bil med njimi tudi logar oddaljene graščine Štrmolevo, se je pogovor sukal večinoma le okoli lova in lovskih psov. Končno so prišli tudi na dresuro policijskih psov. Povod temu je dal vlom, kateri je bil pred kratkim izvršen pri urarju Smoleju v sosednih Zagoricah, pri katerem so vlomilci odnesli skoro vse, kar jim je prišlo pod roke. Iz mesta je prišel detektiv z policijskim psom, kateri je v kratkem času našel sled za tatovi ter omogočil, da so jih vtaknili v zapor. »To zna moj »Finetelj« tudi,« se oglasi logar, kateri je dalj časa molčal. »Moj kužek zna ravno toliko kot vaš, s tako slavo obdan policijski pes. Le da je moj Finetelj dresiran na plemenitejšo divjačino, kot pa so tatovi.«

Vsi navzoči so se logarju, kateri je nekoliko pregloboko pogledal v kozarec, na ves glas smejali. To pa ga je podžgalo, da je nadaljeval: »Končno je tudi vsakega psa mogoče naučiti takih umetnosti. Napravimo poizkušnjo z mojim Finetljom, da pokaže kaj zna.« S tem predlogom je bilo vse zadovoljno. Sklenili so po daljšem prekanjanju, da bo kovaški mojster Urbar v gostilniški kuhinji skrtil kak predmet, katerega naj Finetelj izsledí.

Urbar je s težavo snel prstan raz ožuljene roke, šel z njim v kuhinjo ter ga tam skrtil med dvema škafoma. Nato pa se je zopet podal na svoj prostor k mizi.

»Sedaj se lahko prične,« je dejal napram logarju. Finetelj je moral najprej povohati umazano kovačevo roko, nato pa ga je logar poslal za sledom.

Vse je napeto čakalo, kaj bo štirinožni umetnik napravil in kdaj se bo zopet pokazal med vratmi.

Preteklo je nekaj minut predno so se vrata do kraja odprla in Finetelj priskakljal v gostilniško sobo. Toda v gobcu ni držal skritega zlatega obročka, pač pa velik kos kuhinjskega mila, katerega je molče spustil v začrnelo kovačevo roko.

Nastal je nepopisen krohot, tudi kovač sam se je moral smejati in končno se je še Finetelj homeričnemu smehu na svoj pasji način pridružil.

Toda vse iskanje za zlatim prstanom je bilo zaman, vse ga je iskalo, a nikjer ga ni bilo. Še malo prej smejoči kovačev obraz je zadobil nekam dolgo obliko, a tudi to ni prstana pričaralo nazaj. Neki dvo-nožec ga je pač »aportiral«.

O malih stvarih. Človek vedno le rad govori o velikih rečeh, o iznajdbah, odkritjih itd. Nič čudnega. Velike stvari lažje opazimo, jih občudujemo in se zanje navdušujemo. Kako malo, ali celo nič pa omenjamo male stvari. In vendar je majhna stvar življenska potreba velikega. Ena sama vrsta tiskarskega črnila pove včasih veliko stvar. Iznajdba, katera je mogoče v najkrajšem času zaslovela po vsem svetu, je bila odvisna od neznanega vijaka. Odkritje ni uspelo, ker je bila na zemljevidu pika na napačnem mestu. Samo majhne stvari, a vendar kolikega pomena. Toda o tako malih stvarih ni vredno govoriti, te so razumljive same po sebi. Velike stvari se nam naravnost vsiljujejo, male pa moramo le otipati, ali jih celo samo čutiti. Mislimo torej včasih tudi na male stvari, velikim itak ne uideemo.

Na polkovnih vajah nekdanje avstro-ogrske vojske. Vaja je bila končana in gospod major bi se bil rad nekoliko sprehodil. Zato je zaklical: »Konjar k meni.« Eden od moštva, ki je stal blizu majorja je zavpil nad konjarjem, kateri ni slišal majorjevega povelja: »Ti Janez, majorjevo mrho pojdi držat.« Gospod major pa ima zelo tanka ušesa in poleg tega je zelo ponosen na svojega polnokrvnega rjavca. Pozval je torej nepremišljeno govorečega infanterista, četudi starega »dinerja« ter ga nagovoril s temile klasičnimi besedami: »Moj konj ni mrha!!! Moj konj je plemenita žival, ti prasec svinjski ti.«

Izza davnih dni. Nekje na Tirolskem je bil v drugem letu svetovne vojne invalid, katerega so odposlali domov kot popolnoma nesposobnega. Ko je ta bil že par mesecev doma, je prejel župana njegove občine dopis krajnega glavarstva z pozivom, da občina poroča o stanju invalida C. Na vprašanje »Kakšna poškodba?« je župan odgovoril, da je imenovan C. izgubil v vojni desno oko ter da nosi stekleno, to se pravi, umetno oko. Par dni nato pa je zopet prispel dopis z vprašanjem, je li se je stanje invalida C. že kaj zboljšalo. Župan pa seveda na to ni mogel ničesar odgovoriti ter je preko dotične rubrike napravil črto ter dopis vrnil. Že v dveh dneh pa je dobil istega vrnjenega z zahtevo, da mora tudi na to vprašanje odgovoriti. Župan se povelju ni smel izogniti, zato je napisal: »Invalid C. še vedno ne more videti s steklenim očesom.« Ta odgovor je merodajne kroge na glavarstvu najbrže zadovoljil,

kajti sedaj ni bilo formularja več nazaj. Zdi se nam, da se nekaj sličnega včasih ne dogaja samo na Tirolskem, pač pa tudi po drugih krajih.

Zboljšano domače sredstvo. Znani berlinski zdravnik Dr. Heim je bil poleg svojega velikega strokovnega znanja tudi velik humorist. Berlinčani so ga kratkoma nazivali »stari Heim«. Nekega dne so ga pozvali k neki bolnici, kateri pa ni bilo nič posebnega, le glava jo je nekoliko bolela. Zato tudi ni marala za zdravnikove nasvete in navodila, pač pa je le hotela zvedeti, ako ji neko domače sredstvo, ki so ga ji priporočali, ne bo škodovalo. »Rekli so mi namreč, ako bolečine nastopijo, naj položim na glavo porcijo kislega zelja. Kaj pravite k temu, gospod svetnik?« Heim je zelo resno prikimal ter še bolj resno dejal: »Izvrstno — samo to vas prosim, da gotovo ne pozabite vrhu zelja položiti tudi veliko krvavo klobaso.«

Zdravje.

O šoku. Šok (od angleške besede shok = sunek, udarec) je sicer prvotno ostro orisan pojem in pomeni po izrednem draženju senzibilnih živcev (zbog udarcev, zmečkanin, stresenj itd.) izzvano reflektorično dražitev in ohromitev vazomotoričnega središča v podaljšanem mozgu, a je danes v rabi v razširjenem pomenu tako, da govorimo o šoku tudi tedaj, če so drugi vzroki izzvali približno enak kompleks simptomov. Tudi o potniku, ki je o priliki težke železniške nesreče ostal brez telesnih okvar, a je po njej obolel, govorimo, da je dobil šok. Nadalje plove pod to zastavo marsikatero lažje pretresenje možgan, manj močne krvavitve v možgane in njihove opne, da celo pregledani nalomi lobani veljajo kot živčni šoki.

Omenjeno središče, v podaljšanem mozgu, kjer je nastanjeno tudi središče za dihanje in utripanje, ima uravnati muskularni napon v življu, predvsem v arterijah. Če ta upade, zgubi obtok krvi nekaj svoje gonilne sile. Kri se pretaka počasi in leno, krvni tlak pade. Razdelitev krvi postane neenakomerna, arterije so praznejše, pljuča in možgani skoro brez krvi, v žilah dovodnicah, posebno omih v trebuhu, pa se kri kopiči in zastaja. Končno postane lahko motnja v obtoku tako močna, da prične omagovati srce, ki te prekomerne obremenitve ne zmore in zastane.

Tem odnošajem primerno se pojavljajo tudi klinični simptomi šoka. Po šoku položeni ljudje so pobledele, njihova koža je mrzla, mnogokrat tudi oznojena. Vidne sluznice so brezkrvne, časih zasinele. Obraz je propal, oko brez ognja, medlo, okorelo, zenice široke in komaj oživljive na svetlobo. Srce bije počasi, neredno, udarci izostajajo, žilo je komaj čuti in dihanje je neredno. Površnim vdihom slede menjaje se globoki, ihtiči vzdihli. Mnogokrat so bolniki zamegljeni, apatični, odgovarjajo neinteresirano, leno, nevoljno, ne vedo kaj se hoče od njih, težko umevajo vprašanja in ne slede pogovoru. Često se bolnikom vzdiguje, mnogi tudi bruhaajo. Telesna toplota pade za 1—1,5° C. Mesto te tope (torpidne) forme se pa pojavlja časih šok tudi v tako zvani eretični obliki. Ti bolniki so jako razburjeni, se premetavajo semtertja, ječe, jadikujejo, kriče in se vedo kot pobesneli.

Časih konča šok s smrtjo, navadno se pa bolniki popravijo že po prvih urah ali vsaj dneh in okrevaajo v nekaj tednih.

Če je bil šok nekomplikiran, to je če ni bilo ob njem krvavitve, nalomov in podobnih okvar, ni treba, da bi puščal kake posledice, ozdravljenje je v tem primeru lahko popolno. Mnogo okvarjenecv pa seveda čuti še leta in leta pozneje neprijetne spomine po prestani nesreči.

Če so bolniki onesveščeni, jih skušamo zbuditi s tem, da jih drgnemo, zbadamo, elektriziramo in močimo z mrzlo vodo. Pri tem pa moramo skrbeti s trenjem kože in gorkimi odevami, da se koža ne ohlaja. Bledolične bolnike položimo tako, da jim glava visi navzdol. Kakor hitro bi posinela, ali jim zaila lice kri, jo moramo takoj zopet dvigniti. Vrh tega vlivajmo v bolnika toplo, močno kavo in čaj, ki pa naj ne bo prevroč, da ga ne opečemo. Tudi alkohol, ki je skoraj vedno pri rokah, je kot zdravilo umesten, ker razširja periferno žilje in olajša s tem delo omagajočemu srcu.

Toliko se da storiti za prvo silo. Seveda je treba vedno klicati zdravnika, da s primernimi injekcijami poseže učinkovitejše vmes.

Nemirnim bolnikom se da lahko nekaj dobre črne kave in če je prilika, tudi žličko bromovega natrija, raztopljenega v par žlicah vode. Poleg tega je paziti, da se bolnik v svoji razburjenosti na ta ali oni način ne okvari. Kako je nadalje ravnati z njim, odloči zdravnik.

Zakaj imajo črnici tako dobro ohranjene zobe? Splošno je znano, da imajo črnici posebno zdrave, lepe in snežnobele zobe. Polni zavisti se sprašujemo kako je to mogoče pri ljudeh, katerim je telesna snaga deveta briga. Predvsem moramo omeniti, da nam pade v oči velika razlika med črno poltjo in belimi zobmi, vsled česar se nam zde zobovi črncev mnogo bolj beli kakor zobje belokožcev. Razen tega žive primitivni narodi, kakor črnici, mnogo bolj naravno kakor mi. Naši predniki so se že pred tisočletji odvadili naravne prehrane. Vsled tega je postalo tudi zobovje civiliziranega človeka slabše od rodu do rodu in zgubilo tako svojo prvotno lepoto in odpornost. Naš lastni dobrobit in dobrobit naših potomcev zahteva, da čuvamo svoje zobe. Zato moramo živeti naravno; posebno uživati mnogo sadja. Vsaj je splošno znano, da je sadje izvrstno ohranjevalno sredstvo za naše zobe. Tudi si moramo zobe vsak dan s primernimi sredstvi čistiti in uničevati tako škodljive bak-

terije, ki se nahajajo v ogromnem številu v ustih, se-sebno pa na zobeh. Odlično sredstvo je vodenikov superoksid. Še uspešnejši pa je artizon, ki se dobi v kroglicah. To je posebno pripravno, ker lažje sredstvo shranjujemo. Olje iz poprove mete (mentha peperita), ki se nahaja v tem sredstvu, pa nam da v ustih prijeten okus in duh. Lepi in zdravi zobje povečajo lepoto obraza. Slabi in zanemarjeni zobje pa so skrajno neestetični in zraven tega za naše zdravlje zelo nevarni, ker so često vzrok težkih in kroničnih obolenj želodca in čreves.

Rahitis in ultravioletni žarki. V Ameriki, na Angleškem, v Nemčiji in na Švicarskem so iskali znanstveni raziskovalci že dolgo časa sredstva proti angleški bolezní in ž njo izhajajoči bledičnosti. Takšna sredstva so našli, obenem so odkrili tudi prave vzroke rahitičnosti. Njeni simptomi se pojavljajo vedno tedaj, kadar nedostaja hrani nekih vitaminov. S pravilno hrano nadomestiš, kolikor se dozdeva, nezadostujoči fosfor in apno, ki tvorita glavni sestavini našega okostja. V jajcih, mleku in predvsem v ribjem olju nahajamo vse te snovi v veliki meri.

Novejša raziskavanja pa so ugotovila tudi to, da imajo ultravioletni žarki v sebi veliko zdravilno moč proti tej bolezni. Težava je bila le v tem, da ne morejo prodreti skozi kožo v notranost telesa. Ker ne gredo skozi telo, so jih začeli uvajati posredno v telo. Opazili so, da dobi cela vrsta hranilnih snovi iste zdravilne lastnosti kakor n. pr. ribje olje, če jih obžarijo z ultravioletnimi žarki. V Ameriki uporabljajo na ta način pripravljeno moko in mleko v prašku in za prehrano dojenčkov. Tam je v rabi celo navadno kravje mleko, ki ga prežarijo z ultravioletnimi žarki. V Nemčiji pa so iz tako pripravljenih hranil izločili neko snov, ergosterin, ki ozdravi tudi težke slučaje angleške bolezni v nekaj dneh s tem, da dobijo kosti svojo normalno množino apna in fosforja. V Švici si pomagajo tudi tako, da zauživajo ergosterinski preparat dojlje same, s čimer preidejo njegove dobre lastnosti v njih mleko.

Elementarne katastrofe.

Strahni potresi divjajo v Bolgariji. Na tisoče hiš je porušeni, mnogo ljudi mrtvih in ranjenih. Ogromna je materialna škoda. Brez strehe je čez 60.000 ljudí. Ob valovanju zemlje so se oglasili celo zvonovi v sofijski cerkvi Aleksandra Nevskega. Sunki so bili tako močni, da so kembliji udarjali ob bron, ki je turbno odmeval v črno noč. Vmes je žvižgala burja, divjala je nevihta in skozi noč so švigali bliski, kakor kače. Mesti Čirpan in Borisovgrad sta porušeni. Pretrgane so vse brzojavne in telefonske zveze ter železnice. Bolnice so prenapolnjene in postaviti so morali že šotore za ranjence.

Ponekod so razpadli celi griči, drugod so se doline izravnale z ravninskim terenom. Pokrajine so dobile čisto drugačno lice. Prizadeto ozemlje znaša 900 štirijaških km površine. V okolici Plovdiva je porušeni 11 vasi, tako da gleda le nekaj hiš iz razvalin. Veliki železniški most je s postajo vred izgubil z zemljskega površja. Proga se je mestoma pogreznila 4 m v globino.

Vsak dan se trese zemlja in do 22. aprila so bili trije katastrofalni potresi. V Plovdivu je razrušenih 1800, močno poškodovanih pa 2000 hiš. V mestu samem je 35 mrtvih, 150 težko in 200 lahko ranjenih. K potresu slede še nalivi in mraz, tako da so mnogi ranjeni nastanjeni v šotorih radi tega oboleli in pomrli.

23. aprila je bil četrti katastrofalni potres. Dežela rož se je spremenila v pokrajino groze, koder se sprehaja smrt. Pet tisoč hiš je v razvalinah. Med naselbinami Slatovo in Skopulovo se je pogreznil grič. Plovdiv, druga prestolnica, je razrušen. Blizu 100.000 prebivalcev je brez strehe, brez premoženja. Komaj da so rešili golo življenje in zdaj v mrazu in deževju bivajo pod šotori. Škoda se čeni v milijarde, števila žrtev pa še ni mogoče dognati. Mnogim kmetom je pobilo vso živino.

Potres se pomika proti jugu. 22. aprila ponoči je strahoviti potres popolnoma razrušil grška mesta Kornit, Lutrahion, Palamation in Posidonion. Uničenih je 10.000 hiš.

Narodna skupščina je določila tri milijone za žrtve potresa na Bolgarskem in dva milijona za Grčijo.

Potresi še trajajo v Grčiji dalje. V argonskem in saronskem zalivu traja nerazjasnjena pojava na morju. Iz morja se dvigajo velike množine vode. Oseka in plima se menjata neprestano. Morsko dno se še vedno ni umirilo. Morska površina se dviga vsake pol ure in znaša razlika nad en meter. V Naupriji je morje v zadnjih 24 urah padlo za poldrugi meter.

Angleške vojne ladje so v Korintu razpele 100 šotorov za prebivalstvo in razdelilo množine živil in kruha. Francoska ladja je pa pripeljala zdravila in zdravnike ter živila.

Prebivalstvo silno trpi, ker divjajo neprenehoma silni viharji z velikim dežjem.

Izdaja Udruženje vojnih invalidov.
Odgovorni urednik: Stanko Tomc.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.
Zanjo odgovarja: France Štrukelj.

Razširjajte in čitajte naš list!